

**Sensorische informatieverwerking
bij kinderen**

Deelnemershandleiding

Inhoud

Inleiding	- 5 -
1. Doel van de cursus.....	- 6 -
2. Doelgroep	- 6 -
3. Beginniveau	- 6 -
4. Cursusinhoud.....	- 7 -
5. Competenties	- 7 -
6. Werkwijze	- 8 -
7. Organisatie	- 8 -
8. Toetsing en afronding.....	- 8 -
9. Literatuur	- 8 -
10. Programmaoverzicht	- 9 -
11. Accreditatie	- 12 -
Vorbereidingsopdrachten bijeenkomst 1.....	- 13 -
Bijeenkomst 1	- 20 -
Vorbereidingsopdrachten bijeenkomst 2.....	- 22 -
Bijeenkomst 2	- 27 -
Vorbereidingsopdrachten bijeenkomst 3.....	- 29 -
Bijeenkomst 3	- 35 -
Vorbereidingsopdrachten bijeenkomst 4.....	- 37 -
Bijeenkomst 4	- 41 -
Bijlage 1: Beoordelingsformulier Verslaglegging.....	- 43 -

Colofon

PRONAOS Academy

Mw. M. Regeling, BHS.
Coördinator cursussen, trainer

T: 088 – 789 7700

E: m.regeling@pronaos.eu

W: www.pronaos.eu
www.pronaosacademy.nl

Algemene informatie

Inleiding

Therapeuten die met kinderen werken zijn vaak breed geïnteresseerd. Er zijn immers nogal wat factoren die invloed hebben op het (beweeg)gedrag van kinderen dus het is goed om een brede blik te hebben. Maar daar ligt ook gelijk een pittige taak, want hoe onderscheid je wat je wel en wat je niet in je therapie binnen haalt? Wat voegt werkelijk wat toe en wat niet? Waar is vraag naar? Maar ook; wat is onderbouwd?

In de wens om een compleet aanbod te bieden voor kinderen en hun ouders wordt door veel therapeuten ook sensorische integratietherapie gegeven. Maar wat is sensorische informatie verwerking nu precies? En wanneer heeft een kind last van SI problemen? Er zijn zoveel variaties in de ontwikkelingssnelheid en volgorde dat het soms lastig is om een abnormale ontwikkeling van een normale ontwikkeling te onderscheiden.

Het is dan belangrijk om voldoende kennis te hebben om een afwijkende ontwikkeling van een normale ontwikkeling te kunnen onderscheiden en de vaardigheden in huis te hebben om adequaat te kunnen onderzoeken en behandelen.

Bij jonge kinderen heeft de therapeut in de behandeling ook te maken met een secundaire patiënt: de ouder. Hoe betreft u de ouder bij uw behandelplan en behandeling? Wat voor adviezen geeft u? Een specifieke aanpak is gewenst. Zeker bij jonge kinderen vindt de behandeling vaak in de thuissituatie plaats. U zult daarom ook op de hoogte moeten zijn van de invloed van de context op het bewegingsgedrag van het kind en hiervan binnen de therapie gebruik moeten kunnen maken.

Binnen deze cursus wordt een stevig theoretisch kader geboden, zodat u daaraan gerelateerd uw eigen visie op SI kunt vormgeven en uitdragen.

Wij wensen u een inspirerende cursus toe!

Namens PRONAOS Academy,

Marieke Regeling

1. Doel van de cursus

Het doel is om u kennis en vaardigheden aan te leren om kinderen met problemen in de sensorische informatieverwerking te kunnen onderzoeken en behandelen. Aan het einde van de cursus bent u in staat om senso-motorisch gedrag te analyseren en te komen tot een therapeutische diagnose waarin de koppeling tussen sensoriek, motoriek en gedrag duidelijk wordt in relatie tot het ervaren probleem. U kunt sensorische principes op een praktische wijze toepassen binnen uw behandeling en ouders en leerkrachten coachen. U kunt gefundeerd afzien van behandeling en gericht door- of terugverwijzen omdat u ook de grenzen van uw beroep kent.

2. Doelgroep

De cursus 'Sensorische informatieverwerking bij kinderen' is bedoeld voor oefentherapeuten Cesar en Mensendieck, ergotherapeuten, fysiotherapeuten en logopedisten die met kinderen (willen) werken en hun competenties op het gebied van onderzoeken en behandelen willen versterken. We gaan ervan uit dat u als cursist wilt werken aan het (door)ontwikkelen van uw competenties op een vraaggestuurde wijze. U werkt zowel individueel als in werkgroepen aan opdrachten.

3. Beginniveau

Van iedere deelnemer wordt verwacht dat hij of zij kinderen behandelt of tijdens de cursus gaat behandelen waarbij ook SI-problemen een rol spelen. Daarnaast bent u op de hoogte van de eisen die vanuit wet- en regelgeving gesteld worden aan u als therapeut. Verder is het belangrijk dat u open staat en gemotiveerd bent om aan deze cursus mee te doen door uw opdrachten uit te voeren en intercollegiaal te laten toetsen. De trainers gaan er van uit dat u in staat bent recente literatuur te zoeken en te gebruiken ter onderbouwing van de uitwerking van uw opdrachten. Tevens wordt van u verwacht dat u alle dagen aanwezig bent.

4. Cursusinhoud

Bijeenkomst	Onderwerp
1	Normale sensomotorische ontwikkeling Vestibulair systeem Introductie model van Dunn Visie op SI
2	Afwijkende ontwikkeling analyseren en typeren a.d.h.v. model van Dunn Hypotheses stellen Belang van context Tactiel en proprioceptief systeem.
3	Motorisch leren en neurologie Pedagogiek en coaching van kind, ouders & leerkrachten Auditief en visueel systeem.
4	Oraal systeem Samenwerking met logopedie Toetsing

5. Competenties

De cursus Sensorische informatieverwerking bij kinderen biedt onderbouwing en praktische handvatten om sensorische principes toe te passen in uw behandeling.

De volgende competentie wordt gedurende de cursus ontwikkeld:

Competentie Professionalisering	Beroepsproducten en – diensten
De zorgprofessional herkent kinderen met problemen in de sensorische informatieverwerking.	Analyse van een kind in de klas of thuis, al dan niet op video.
De zorgprofessional kan een interventie toepassen gebaseerd op het klinisch redeneren.	De keuze voor een interventie onderbouwen op basis van een differentiaaldiagnose en literatuur.
De zorgprofessional gaat een professionele samenwerking aan met ouders, school en/ of andere betrokkenen.	Behandelplan met daarin opgenomen samenwerkingsafspraken
De zorgprofessional verwijst 'door en terug' op basis van gesignaleerde problematiek naar collega zorgprofessionals en/of specialisten.	Verslaglegging

6. Werkwijze

Bovenstaande competenties ontwikkelt u door actief deel te nemen aan de cursus. Er wordt een groot appèl gedaan op zelfstandig leren en het uitvoeren van de opdrachten. U wordt door middel van voorbereidingsopdrachten uitgedaagd om u goed voor te bereiden op de cursusdagen. Tijdens de bijeenkomsten kunt u hierover vragen stellen aan de trainer. Verschillende werkvormen zullen elkaar afwisselen conform de visie van PRONAOS Academy.

7. Organisatie

De organisatie van de cursus ziet er als volgt uit:

- De cursus wordt op 4 dagen van 10.00 tot 16.00 uur gegeven.
- De inloop van de cursus is om 9.30 uur.
- De zelfstudie (± 62 uur) en de contactmomenten (24 uur) beslaan in totaal 86 uur.
- De cursusgroep bestaat uit maximaal 12 cursisten.
- De cursus wordt verzorgd door de trainers Marja Kuipers (jeugdarts) en Marieke Regeling (kinderroefentherapeut).

8. Toetsing en afronding

De toetsing vindt plaats door aan de hand van een casus aan te tonen dat u beschikt over de juiste vaardigheden om kinderen met problemen in de sensorische informatieverwerking te onderzoeken, en behandelen/ begeleiden.

Vooraf:

- U filmt een kind met een sensomotorisch probleem in de context waarin het probleem speelt.
- U neemt een (hetero-) anamnese af, analyseert de film en doet zo nodig aanvullend onderzoek. Op basis hiervan schrijft u een onderzoeksverslag. Dit mailt u minimaal 1 week voorafgaand aan dag 4 naar m.regeling@pronaos.eu.

Tijdens dag 4:

U presenteert uw casus in max. 10 minuten aan de groep en trainers(s).

- U geeft een samenvatting van uw analyse in een PowerPoint presentatie.
- Ter ondersteuning gebruikt u filmmateriaal van uw onderzoek bij deze casus (max. 3 minuten film).

De casus wordt door de trainer(s) en medecursisten beoordeeld aan de hand van Bijlage 1: Beoordelingsformulier Verslaglegging.

9. Literatuur

Er hoeft geen literatuur in de vorm van boeken aangeschaft te worden. In plaats daarvan wordt gebruik gemaakt van artikelen welke als bijlagen zijn toegevoegd.

Aanbevolen literatuur:

- De motorische ontwikkeling van de zuigeling, variëren, selecteren, leren adapteren. M. Hadders- Algra, T. Dirks, 2000. ISBN: 90 313 3092 2.
- Uit de pas. C. Stock Kranowitz, 2008. ISBN: 978 90 5712 2071

10. Programmaoverzicht

Bijeenkomst 1	Code	Activiteit	Werkvorm	Tijd	Materiaal
Vorbereiding	SI 1.1	Bestuderen handleiding Algemene Informatie en bijeenkomst 1	Zelfstudie	½ uur	Handleiding
	SI 1.2	Observeren zuigeling en theoretisch kader	Zelfstudie	10 uur	Artikelen Filmpje zuigeling Youtube
	SI 1.3	Vestibulair systeem in model van Dunn	Zelfstudie	4 uur	Hoofdstuk 4 'Uit de pas' Model van Dunn
	SI 1.4	Kind met vestibulair probleem filmen en analyseren.	Zelfstudie	3 uur	Videocamera
	SI 1.5	Visie op SI	Zelfstudie	3 uur	Internet
Bijeenkomst		Inleiding cursus en schetsing eindproducten en toetsing Kennismaken a.d.h.v. favoriete oefenmateriaal Leerdoelen inventariseren	Plenair	½ uur	Handleiding Opdracht SI 1.1
		Theoretisch kader a.d.h.v. wetenschappelijke artikelen en filmpjes	Plenair	2 uur	SI 1.2
		<i>Lunch</i>		½ uur	
		Bespreken casus en alle kwadranten uit model van Dunn uitwerken m.b.t. het vestibulair systeem.	Subgroepen	¾ uur	SI 1.3
		Bespreken eigen filmmateriaal en advies opstellen.	2-tallen	1 uur	SI 1.4
		Visie op SI bespreken	Plenair	1 uur	SI 1.5
		Evaluatie bijeenkomst 1 en voorbereiding op bijeenkomst 2.	Plenair	¼ uur	

Bijeenkomst 2	Code	Activiteit	Werkvorm	Tijd	Materiaal
Vorbereiding	SI 2.1	De context van leren	Zelfstudie	3 uur	Bijlage 'De context van leren'. Model van Dunn
	SI 2.2	Klinimetrie	Zelfstudie	4 uur	Eigen klinimetrie
	SI 2.3	Proprioceptieve systeem	Zelfstudie	3 ½ uur	Hoofdstuk 5 'Uit de pas'. Model van Dunn
	SI 2.4	Tactiele systeem	Zelfstudie	2 ½ uur	Hoofdstuk 3 'Uit de pas'.
Bijeenkomst		Terugblik op bijeenkomst 1 en inleiding op bijeenkomst 2.	Plenair	½ uur	
		Filmpjes over tactiele/ proprioceptieve problemen analyseren. Plenair terugkoppelen aan analyseren volgens model van Dunn en belang van context.	Subgroepen	1 uur	SI 2.1
		Inventariseren klinimetrie en bespreken van validiteit, betrouwbaarheid en natuurlijk beloop. Oefenen met hypothesen stellen en toetsen.	Plenair	1 uur	SI 2.2
		<i>Lunch</i>		½ uur	
		tactiele prikkels ervaren en hypothesen stellen over uw reactie a.d.h.v. SI 2.4	Plenair	1 uur	SI 2.4
		Filmpjes neurologie bekijken en bespreken.	Plenair	¾ uur	Filmpjes trainer
		Bespreken casus proprioceptie. Hypothesen stellen en onderzoeksstrategie bepalen (inclusief gebruik van klinimetrie).	2-tallen	1 uur	SI 2.3
		Evaluatie bijeenkomst 2 en voorbereiden op bijeenkomst 3.	Plenair	¾ uur	

Bijeenkomst 3	Code	Activiteit	Werkvorm	Tijd	Materiaal
Vorbereiding	SI 3.1	Hoe leert het lichaam?	Zelfstudie	4 uur	Paragraaf uit hoofdstuk 3 'De geboren aanpasser' Review 'Effectiveness of Ayres sensory integration and sensory-based interventions for people with autism spectrum disorder: a systematic review'. Artikel NTT
	SI 3.2	Coachen en pedagogiek	Zelfstudie	4 uur	Uitspraken van een kind
	SI 3.3	Visueel systeem	Zelfstudie	3 ½ uur	Hoofdstuk 6 'Uit de pas'.
	SI 3.4	Auditief systeem	Zelfstudie	4 ½ uur	Hoofdstuk 7 'Uit de pas'.
Bijeenkomst		Terugblik op bijeenkomst 2 en inleiding op bijeenkomst 3.	Plenair	½ uur	
		Theoretisch kader behandelen	Plenair	1 ½ uur	SI 3.1
		Werking visuele en auditieve systeem	Plenair	½ uur	Filmpjes
		<i>Lunch</i>		<i>½ uur</i>	
		Pedagogische grondhouding en coachingsvaardigheden	Plenair	¾ uur	SI 3.2
		Bespreken casus en komen tot behandelplan	2-tallen	1 uur	SI 3.3
		Beoordelen filmpjes en komen tot behandelplan	Subgroepen	1 uur	SI 3.4
		Evaluatie bijeenkomst 3 en voorbereiden op bijeenkomst 4.	Plenair	¾ uur	

Bijeenkomst 4	Code	Activiteit	Werkvorm	Tijd	Materiaal
Voorbereiding	SI 4.1	Vragen n.a.v. vorige cursusdagen	Zelfstudie	½ uur	Handleiding
	SI 4.2	Orale systeem en samenwerking	Zelfstudie Meelopen	6 uur	Hoofdstuk 2 uit 'Eet-en drinkproblemen bij jonge kinderen' www.sensomotorische-integratie.nl
	SI 4.3	Toets voorbereiden	Zelfstudie	6 uur	Handleiding Filmcamera/ telefoon Beoordelingsformulier verslaglegging
Bijeenkomst		Inleiding	Plenair	½ uur	
		Ruimte voor verdieping/ het stellen van vragen	Plenair	½ uur	SI 4.1
		Bespreken ervaringen andere discipline en komen tot handvatten voor samenwerking.	Subgroepen Plenair	1 ½ uur	SI 4.2
		Lunch		½ uur	
		Presenteren casuïstiek en peer-feedback	Plenair	2 ¾	SI 4.3
		Afronding, evaluatie cursus en certificering.	Plenair	¼ uur	Evaluatieformulieren Certificaten

11. Accreditatie

De cursus is bij ADAP ingediend ter accreditatie.

Vorbereidingsopdrachten bijeenkomst 1

SI 1.1 Handleiding en introductie

Bedoeling

Voor een goed verloop van de cursus Sensorische informatieverwerking bij kinderen is het van belang dat u weet welke inspanningen er van u verwacht worden. Het zorgvuldig doornemen van de algemene informatie uit de handleiding is hiervoor noodzakelijk. Mochten er desondanks nog vragen zijn dan kunnen deze uiteraard besproken worden tijdens de bijeenkomst.

Activiteiten

- Lees de Algemene informatie uit de handleiding Sensorische informatieverwerking voor kinderen zorgvuldig door. Noteer eventuele vragen.
- Formuleer een leerdoel dat u heeft; Wat zou u na het volgen van de cursus willen kunnen?
- Tijdens de cursus wordt u gevraagd om u voor te stellen a.d.h.v. uw favoriete oefenmateriaal. Dit omdat het veel zegt over de doelgroep die u behandelt en uw visie op (senso-)motorisch leren.
Neem uw favoriete oefenmateriaal mee naar de cursus (of een foto ervan) en vertel er over.

Resultaat

De cursist heeft inzicht in alle inspanningen die geleverd moeten worden om de cursus Sensorische informatieverwerking bij kinderen met goed gevolg af te ronden en kent eigen leerdoel(en).

Tijd

± ½ uur

SI 1.2 Observeren zuigeling en theoretisch kader

Bedoeling

In uw dagelijks handelen observeert u regelmatig kinderen. Oudere kinderen, maar misschien ook zuigelingen. Om goed te begrijpen wat sensorische informatieverwerking is, beginnen we bij de basis. De (vroeg-) motorische en sensorische ontwikkeling zijn immers nauw met elkaar verbonden. Uw voorkennis wordt met een filmpje aan geboord en vervolgens gaan we de theorie in.

Activiteiten

- Zoek het volgende filmpje op via Youtube:
<https://www.youtube.com/watch?v=Pqj5bFn7-4k>
Bekijk het filmpje zo vaak u dat nodig vindt en beschrijf of en zo ja welke informatie het kind op doet middels het:
  - Proprioceptieve systeem
  - Vestibulaire systeem
  - Tactiele systeem
  - Auditieve systeem
  - Visuele systeem
  - Orale systeem
- **Geef antwoord op de volgende vragen:**
  1. Wat is de betekenis van General Movements (GM)?
  2. Wat is de betekenis van 'Fidgety GM'?
  3. Wat is de betekenis van de begrippen 'Variation' en 'Variability'?
  4. Wat zijn veel voorkomende consequenties van hersenletsel voor variatie en variabiliteit in bewegen?
  5. Wat gebeurt er bij 'trial and error' in de hersenstructuur?
  6. Ziet u problemen in de sensorische informatieverwerking als een aandoening? Waarom wel/ niet?

Gebruik daarbij de volgende literatuur:

- Artikel 1: Ontogeny of the human central nervous system: What is happening when? (Victorine B. de Graaf-Peters, Mijna Hadders-Algra, 2005)
Richt u zich met name op figuur 1 en paragraaf 3.
- Artikel 2: Ontwikkelingen in de ontwikkelingsneurologie: de betekenis van variatie en variabiliteit, Mijna Hadders-Algra, 2010.
(artikel vertaald naar het Nederlands op pagina 8 van het Nederlands Tijdschrift voor Kinderfysiotherapie, december 2010,)
- Readers 'Rijping van de hersenen en motoriek'.
- Artikel 3: Sensory integration therapies for children with developmental and behavioral disorders.

(N.B. Laat u niet afschrikken door de artikelen, tijdens de cursusdag worden de teksten gezamenlijk doorgenomen en wordt de vertaalslag naar de praktijk gemaakt.)

Resultaat

Na deze opdracht heeft u inzichtelijk wat uw eigen observatiepunten zijn bij het observeren van kinderen. U weet wat de begrippen 'variatie' en 'variabiliteit' inhouden wat dit zegt over de gezondheid van een kind. Tijdens de les wordt dit plenair besproken en wordt steeds de link gemaakt tussen motoriek en sensoriek, en tussen theorie en praktijk.

Tijd

± 10 uur

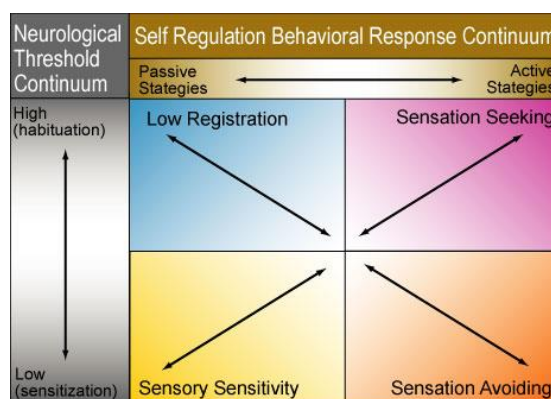
SI 1.3 Vestibulair systeem

Bedoeling

Problemen met het vestibulaire systeem worden veel gezien door oefen-, fysio- en ergotherapeuten. Een kind met een vestibulaire stoornis zal problemen hebben met het verwerken van informatie over zwaartekracht, evenwicht en beweging door de ruimte. Om passend advies te kunnen geven moet u eerst weten hoe het vestibulaire systeem werkt en welke typeringen er te onderscheiden zijn.

Activiteiten

- Lees het eerste deel van hoofdstuk 4 'Het vestibulaire zintuig', uit het boek 'Uit de pas' (pagina 114 t/m 126).
- Bepaal of u zelf een hoge of lage drempelwaarde voor vestibulaire prikkels hebt. Denk bijvoorbeeld aan hoe u achtbanen ervaart. Bepaal vervolgens of u hier actief (de prikkel actief opzoeken óf vermijden) of passief (met een gelaten houding) op reageert. Teken in het model van Dunn in welk kwadrant u zit.

Model van Dunn

Casus Job

Job (7 jaar) is bij u onder behandeling. Hij heeft er een hekel aan om bewogen te worden en is snel misselijk. Hij doet er alles aan om zijn voeten aan de grond te houden, en heftige bewegingssituaties te vermijden. Volgende week gaat hij met schoolreis naar een pretpark. Hij ziet er een beetje tegenop.

- In welk kwadrant zit Job? Welk advies geeft u Job, zijn ouders en/ of leerkracht?

Resultaat

U weet hoe het vestibulaire systeem werkt en wat er mis kan zijn. U kunt het model van Dunn gebruiken voor het in kaart brengen van vestibulaire reacties en gepast advies geven.

Tijd

± 4 uur

SI 1.4 Kind met vestibulair probleem filmen en analyseren.

Bedoeling

Kinderen zijn over het algemeen erg inventief. Ook kinderen met (senso-)motorische problematiek vinden vaak wel een manier om met hun problemen om te gaan. Ze ontwijken situaties of zoeken juist bepaalde activiteiten op. Echter, deze compensaties zijn voor ons volwassenen niet altijd aanvaardbaar. Ze zijn bijvoorbeeld onveilig, storen anderen kinderen of belemmeren het kind in de ontwikkeling. Om een kind en ouders/ school goed te kunnen adviseren is het eerst nodig om goed te analyseren wat het probleem precies is en hoe het kind daar nu mee omgaat.

Activiteiten

- Zoek een kind met problemen in de sensorische informatieverwerking (liefst m.b.t. het vestibulaire systeem). Het maakt niet uit hoe oud het kind is en het mag behalve een cliëntje ook een eigen kind, familielid of iemand anders zijn.
- Vraag wat het probleem precies is en in welke context (omgeving) het probleem speelt. Observeer het kind in die omgeving en maak video-opnames. Vraag hiervoor toestemming aan de ouders.
- Beantwoord aan de hand van de observatie de volgende vragen:
  1. Wat lijkt het kind te storen?
  2. Wat lijkt het kind te helpen?
  3. Wat is de eigen compensatiestrategie van het kind? Is deze toereikend?

Resultaat

U kunt een kind observeren in de context waarin een (senso-)motorisch probleem speelt en de compensatiestrategie van het kind in kaart brengen.

Tijd

± 3 uur

SI 1.5 Visie op SI

Bedoeling

Sensorische informatieverwerking is van iedereen, verschillende paramedici gebruiken deze inzichten. Dat is aan de ene kant mooi, maar zorgt er aan de andere kant ook voor dat er een wildgroei is van toepassingen. Als zorgprofessional is het belangrijk om een visie te hebben op uw vak, en dus ook op sensorische informatieverwerking. Wanneer u weet wat er in de wereld om u heen gebeurt en wat de literatuur zegt, kunt u enerzijds uw professionele grens afbakenen en anderzijds uzelf goed profileren.

Activiteiten

- Oriënteer u op wat er zoal over sensorische informatieverwerking geschreven wordt. Maak daarbij gebruik van artikelen, boeken, tijdschriften en internet. Bekijk in ieder geval de volgende websites:
  - <http://www.anderskijkenaar kinderen.nl/index.php/si-voor-ergotherapeuten-en-fysiotherapeuten>
  - <http://www.sensomotorische-integratie.nl/>
  - Google naar afbeeldingen bij het woord 'Sensorische integratie'
  - Lees het artikel uit het Wetenschapsloket; Sensorische integratie therapie, pagina 36 (Nederlands tijdschrift voor kinderfysiotherapie, juni 2008)
- Beschrijf in maximaal 1 A4 uw visie op sensorische informatieverwerking. Laat daarin sowieso de volgende punten terugkomen:
  - Welke problemen bij kinderen voor u wel, en welke geen, behandelbare factoren zijn.
  - Welk materiaal u veel zult gebruiken en welk materiaal nooit.
  - Wat u verwacht van ouders, school en/of andere betrokkenen

Resultaat

U kunt uw eigen mening geven over de toepassing van SI en deze onderbouwen aan de hand van verschillende bronnen.

Tijd

± 3 uur

Neem alle uitwerkingen mee naar bijeenkomst 1.

Bijeenkomst 1

Bedoeling bijeenkomst 1

De bedoeling van vandaag is om elkaar te leren kennen en ieders leerdoel helder te krijgen en te koppelen aan de huidige literatuur. Het vestibulair systeem wordt uitgelegd en aan de hand van de casus en uw filmmateriaal leert u observeren, analyseren en adviseren.

Activiteiten

9.30 – 10.00 uur	<i>Inloop met koffie en thee</i>
10.00 – 10.30 uur	Welkom en uitleg cursus Kennismaken en leerdoelen inventariseren (SI 1.1)
10.30 – 12.30 uur	Theoretisch kader a.d.h.v. wetenschappelijke artikelen en filmpjes (SI 1.2)
12.30 – 13.00 uur	Lunch
13.00 – 13.45 uur	In subgroepen bespreken casus uit SI 1.3 en alle kwadranten uit model van Dunn uitwerken m.b.t. het vestibulair systeem.
13.45 – 14:45 uur	In 2-tallen bespreken eigen filmmateriaal uit SI 1.4 en advies opstellen.
14.45 - 15.45 uur	Plenair visie op SI bepalen en bespreken.
15.45 – 16.00 uur	Evaluatie bijeenkomst 1 en voorbereiding op bijeenkomst 2.

Resultaat

U kunt vanuit een brede blik en theoretisch kader uw visie op sensorische informatieverwerking binnen uw professie geven. U weet hoe het vestibulaire systeem werkt, kunt door observatie achterhalen waar een kind moeilijkheden mee heeft en een advies op maat geven.

Tijd

6 uur

Vorbereidingsopdrachten bijeenkomst 2

SI 2.1 De context van leren

Bedoeling

Gedrag vindt altijd plaats in een bepaalde context (omgeving), en daarin spelen bepaalde mensen, geluiden, geuren, gevoelens etc. een rol. Een mens leeft nu eenmaal niet in een vacuüm. Wanneer u een kind aangemeld krijgt is het dan ook belangrijk om goed uit te vragen waar het probleem zich precies afspeelt, en het in die context te gaan analyseren.

Activiteiten

- Lees 'De context van leren', van C.U. Ober et al, 2013.
Geef antwoord op de volgende vragen:
  1. Theo Mulder (2001) schrijft in zijn boek 'de geboren aanpasser' dat als de mens in een omgeving wil overleven, hij dan zijn gedrag zal moeten aanpassen. Op wat voor manier zal een kind dat veel tactiele input nodig heeft om zijn lichaam te voelen zich aanpassen?
  2. Wat zou er in de hersenen gebeuren als een kind een kwartier per week tijdens de therapie op een trampoline springt? En wat zou er gebeuren als een kind iedere dag voor het eten een kwartiertje trampoline springt?
  3. Hoe zou het kunnen komen dat Boaz op de boerderij van zijn opa wordt ervaren als een ondernemende, zelfstandige jongen en op school het stempel 'druk en ondeugend' krijgt?
- Maak een filmpje van een kind met SI problemen, in de context waar dit probleem speelt. Kies zo mogelijk voor een kind met problemen m.b.t. het tactiele of proprioceptieve systeem.
Geef antwoord op de volgende vragen:
  4. Wat lijkt het kind te storen?
  5. Wat lijkt het kind te helpen?
  6. In welke van de kwadranten van Dunn zou u het kind plaatsen?
  7. Wat is de eigen compensatiestrategie van het kind? Is deze effectief?

Resultaat

U kent de invloed van context en kunt de senso-motorische problemen van een kind analyseren in de context waar dit speelt.

Tijd

± 3 uur

SI 2.2 Klinimetrie

Bedoeling

Om een probleem goed in kaart te brengen bestaat er veel klinimetrie. Alleen; zomaar klinimetrie gebruiken geeft niet automatisch antwoord op uw vraag. U heeft altijd uw ervaring, theoretisch kader en de context nodig om uitkomsten te interpreteren. Wat daarbij helpt is al vroeg in het proces hypothesen stellen. Met deze opdracht gaat u daarmee oefenen.

Activiteiten

- Doorloop de volgende stappen bij een kind met een SI probleem:
  1. **Noteer het probleem.**
Bijvoorbeeld; Jip valt vaak, vooral op het schoolplein.
  2. **Stel hypothesen (= aannames) op.**
*Bijvoorbeeld; Jip valt veel op het schoolplein a.g.v. een slecht evenwicht.
Jip valt veel op het schoolplein a.g.v. een visusprobleem.
Jip valt veel op het schoolplein a.g.v. lage registratie van proprioceptieve prikkels.*
  3. **Observeer het kind daar waar het probleem speelt.**
Bijvoorbeeld op het schoolplein.
  4. **Stel uw hypothesen bij.**
*Bijvoorbeeld: visusprobleem verwerpen; Jip kan alles goed zien.
Nieuwe hypothese: Jip valt veel op het schoolplein a.g.v. hypermobiliteit.
Rest van de hypothesen aanhouden.*
  5. **Gebruik klinimetrie om de situatie nog beter in kaart te brengen.**
Neem bijvoorbeeld de SP af, test de rompbalans en neem de Bulbena-vragenlijst voor hypermobiliteit af.
  6. **Kom tot definitieve hypothesen**
Bijvoorbeeld: Jip valt vaak op het schoolplein a.g.v. een lage registratie van proprioceptieve prikkels in combinatie met hypermobiliteit.
- Noteer alle klinimetrie waar u over beschikt om senso-motorische problematiek in kaart te brengen. Noteer per meetinstrument:
  - >Voor welke leeftijdscategorie het geschikt is.
  - >Wat dit meetinstrument precies meet.
  - >Hoe betrouwbaar het meetinstrument is (zo mogelijk in getal).

Resultaat

U kunt klinimetrie toepassen binnen uw klinisch redeneren en dit op waarde schatten.

Tijd

± 4 uur

SI 2.3 Proprioceptieve systeem

Bedoeling

Proprioceptie is een zintuig dat we niet zo gemakkelijk kunnen aanwijzen, maar dat wel belangrijk is voor ons functioneren; het is ons positiezintuig. Door proprioceptie voelen we hoe onze lichaamsdelen bewegen en waar ze zich in de ruimte bevinden. Op basis van deze informatie kunnen de andere zintuigen goed hun werk doen. Maar net zoals bij alle zintuigen kan ook de proprioceptie niet helemaal naar behoren functioneren.

Activiteiten

Casus Frank

De juf is jarig, dus er is feest in de klas van Frank. De kinderen krijgen ranja en snoep en doen spelletjes als stoelendans. Maar Frank heeft het niet zo naar z'n zin. Hij voelt niet hoe hard hij in zijn plastic bekertje moet knijpen en morst z'n ranja. Hij krijgt de taaie snoepjes niet goed weggekauwd en bij stoelendans kan hij niet goed inschatten of hij ergens nog tussen past of niet. Hij valt keer op keer maar blijft het wel proberen.

- Lees hoofdstuk 5 'Het proprioceptieve zintuig' uit het boek 'Uit de pas'.
- Beantwoord de volgende vragen:
  1. In welke kwadrant van het model van Dunn zou u Frank plaatsen?
  2. Wat zou Frank waarschijnlijk nodig hebben om zich prettig te voelen?
  3. Hoe komt het dat kinderen zoals Frank niet lijken te leren van hun ervaringen? Met het verstand van Frank is niets mis.

Resultaat

U weet hoe het proprioceptieve zintuig werkt, en wat de invloed ervan is op andere zintuigen. U kunt op basis van een gedragsbeschrijving iets zeggen over de drempelwaarde en reactie van een kind wat betreft het proprioceptieve systeem.

Tijd

± 3 ½ uur

SI 2.4 Tactiele systeem

Bedoeling

Het tactiele systeem speelt een belangrijke rol bij het bepalen van fysiek, mentaal en emotioneel menselijk gedrag. De huid is ons grootste orgaan, en geeft veel informatie over de wereld om ons heen. Hoe onze reactie op ervaren prikkels is hangt echter af van heel veel zaken, zoals de kracht van de prikkel, uw gemoedstoestand, uw drempelwaarde voor prikkels, of we de prikkel zelf geven of van een ander krijgen etc.

Met deze opdracht gaat u dieper in op de werking van het tactiele systeem.

Activiteiten

- Noteer hoe het voor u voelt om de volgende activiteiten te doen. Voer ze zo nodig ook echt uit.
  - In bad gaan en onder de douche gaan en het verschil daar tussen.
  - Op de tast uw huissleutel zoeken, met en zonder handschoen aan.
  - Wollen kleding dragen met en zonder shirt daaronder.
  - Nagels knippen of lakken; het verschil ervaren tussen dit zelf doen of door iemand laten doen.
  - Uw ring of horloge een dag om uw andere vinger of pols dragen.
- Lees hoofdstuk 3 'Het tastzintuig' uit het boek 'Uit de pas'.
- Beantwoord de volgende vragen:
  1. Geef 2 voorbeelden van wanneer de tast discriminatief werkt en 2 voorbeelden van wanneer het defensief werkt.
  2. Wat voor effect heeft de rijping van het zenuwstelsel op de reactie op prikkels?
  3. Op wat voor manier hangen voelen en bewegen met elkaar samen?
  4. Hoe komt het dat u uw horloge of ring die u al jaren draagt niet meer bewust voelt?

Resultaat

U weet hoe het tactiele systeem werkt en kunt aan de hand daarvan verschillende reacties van het lichaam op tactiele prikkels verklaren.

Tijd

± 2 ½ uur

Neem alle uitwerkingen mee naar bijeenkomst 2.

Bijeenkomst 2

Bedoeling bijeenkomst 2

In bijeenkomst 2 ligt de nadruk op het onderzoeken van problemen in de sensorische informatieverwerking. U leert over de validiteit en betrouwbaarheid van klinimetrie en het belang van een goede analyse in de context. Aan de hand van filmpjes over de gate control theory en neurale adaptatie en actieve werkvormen verdiept u zich in het tactiele en proprioceptieve systeem.

Activiteiten

9.30 – 10.00 uur	<i>Inloop met koffie en thee</i>
10.00 – 10.30 uur	Terugblik op bijeenkomst 1 en inleiding bijeenkomst 2. Wat heb je uitprobeerde n.a.v. bijeenkomst 1? Hoe ging dat?
10.30 – 11.30 uur	In subgroepen filmpjes over tactiele/ proprioceptieve problemen uit SI 2.1 bekijken. Plenair terugkoppelen aan analyseren volgens model van Dunn en belang van context.
11.30 – 12.30 uur	Alle gebruikte klinimetrie door cursisten op flap laten zetten (zie SI 2.2). Plenair bespreken van validiteit, betrouwbaarheid en natuurlijk beloop. Oefenen met hypothesen stellen en toetsen.
12.30 – 13.00 uur	Lunch
13.00 – 14.00 uur	Plenair zelf verschillende tactiele prikkels ervaren. Bespreken SI 2.4 en hypothesen stellen over waarom u reageert zoals u reageert op tactiele prikkels.
14.00 – 14.45 uur	Plenair filmpjes neurologie bekijken en bespreken: https://www.youtube.com/watch?v=xAKOCiILlWY (hoe werkt pijn?) https://www.youtube.com/watch?v=FEu7gRaThX0 (Pijnblok apparaat) https://www.youtube.com/watch?v=g9qbXKIAeNo (Gate control theory) https://www.youtube.com/watch?v=8shz0KfgkMo (Sensory adaptation)
14.45 – 15.45 uur	In 2-tallen bespreken casus SI 2.3 proprioceptie. Samen hypothesen stellen en onderzoeksstrategie bepalen (inclusief gebruik van klinimetrie).
15.45 – 16.00 uur	Evaluatie bijeenkomst 2 en voorbereiding op bijeenkomst 3.

Resultaat

U kunt problemen op het gebied van proprioceptie en tast analyseren en uw klinisch redeneren aan de hand van neurologische theorieën onderbouwen.

Tijd

6 uur

Vorbereidingsopdrachten bijeenkomst 3

SI 3.1 Hoe leert het lichaam?

Bedoeling

Om principes uit de sensorische informatieverwerking goed toe te kunnen passen is het belangrijk om te weten welke theorieën er over motorisch leren heersen, welke onderbouwd zijn en welke alweer verworpen. Aan de hand van deze opdracht duikt u in de literatuur, zodat u principes uit de sensoriek kunt koppelen aan hoe motorisch leren werkt.

Activiteiten

Lees de genoemde literatuur en beantwoord de volgende vragen:

1. Zoek informatie over de Closed-Loop theory van Adams, de Open-Loop theory (Keele en Summers). Lees vervolgens uit het boek 'De geboren aanpasser' de paragraaf 'bewegen in sensorische stilte'.
  - Wat is volgens u de waarde van sensorische informatie voor de kwaliteit van een beweging?
2. Lees de review 'Effectiveness of Ayres sensory integration and sensory-based interventions for people with autism spectrum disorder: a systematic review'.
  - Wat is het grootste verschil tussen Ayres Sensory Integration en Sensory-based interventions?
3. Lees het artikel Neuromotor Task Training (NTT) op pagina 26 van het Nederlands tijdschrift voor kinderfysiotherapie (juni 2008)
  - Waaruit blijkt het specifieke effect van NTT?
  - Bekijk het volgende filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=ND7pXuhs3VM>
Op welke fronten zijn de items in dit filmpje in strijd met de NTT? Wat is uw eigen visie daarop?

Resultaat

U kent motorische theorieën en effectstudies over SI en NTT. U kunt onderbouwen dat motoriek en sensoriek eigenlijk niet uit elkaar te halen zijn.

Tijd

± 4 uur.

SI 3.2 Coachen en pedagogiek

Bedoeling

U zult merken dat wanneer u kinderen met problemen in de sensorische informatieverwerking in de context observeert, u ook vragen krijgt van leerkrachten en ouders over zij het kind het beste kunnen helpen. U bent dan niet de persoon die een probleem behandelt, maar degene die de betrokkenen coacht om het probleem zelf aan te pakken. Hierbij worden flinke pedagogische vaardigheden van u verwacht.

Activiteiten

Lees het hoofdstuk 'De pedagogische basishouding van de gelukkige leerkracht' uit het boek 'Het inspiratieboek voor de gelukkige klas', 2015.

Om kinderen en hun omgeving goed te kunnen begeleiden, is het belangrijk om, hoe jong ook, het kind centraal te zetten. Dit kan door het kind goed te observeren. Vanaf het moment dat een kind kan praten kunt u het kind ook vragen stellen over de situatie. Kinderen geven vaak hele waardevolle analyses en oplossingen! Echter, kinderen zeggen niet altijd letterlijk wat ze bedoelen. Het is dan ook belangrijk om achter hun gedrag en uitspraken te kijken.

1. Maak een tabel van 3 kolommen. Zet in de 1e kolom minimaal 5 uitspraken die kinderen in uw directe omgeving hebben gedaan (werk of privé).
2. Zet in de 2e kolom wat u denkt dat de kinderen met hun uitspraken bedoelen.
3. Zet in een 3e kolom de vragen die u zou kunnen stellen om duidelijk te krijgen wat het kind werkelijk bedoelt. Zie hieronder een voorbeeld van een uitwerking van een uitspraak.

Uitspraak	Mogelijke bedoeling	Te stellen vragen
"Dit ga ik echt niet doen, zo stom!"	Ik weet niet hoe ik het zou moeten doen maar durf niet om hulp te vragen.	<ul style="list-style-type: none"> - Kun je vertellen wat je er stom aan vindt? - Kan ik iets veranderen zodat je het wel kunt proberen?

Resultaat

U weet waarom uw coachende rol zo belangrijk is, en heeft handvatten om gesprekken met kinderen aan te gaan.

Tijd

± 4 uur

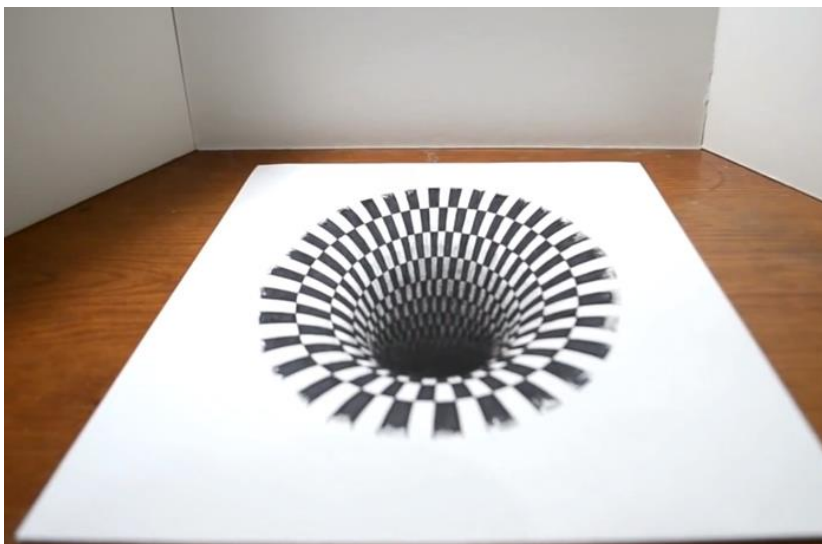
SI 3.3 Visueel systeem

Bedoeling

Om te kunnen zien hebben we niet alleen onze ogen nodig, maar ook onze hersenen. Het gaat immers niet alleen om het plaatje dat door de ogen 'gezien' wordt, maar juist om hoe de hersenen de visuele informatie interpreteren. Denk aan gezichtsbedrog, of het feit dat u moeilijk kunt lezen als u moe bent. Ook wat betreft het visuele systeem kunnen er zich problemen voordoen wat betreft de sensorische informatieverwerking. Omdat dit dicht aanligt tegen leesproblemen, leerproblemen en daadwerkelijke visusproblemen is het belangrijk om contact te zoeken met school of een orthoptist waar nodig.

Activiteiten

- Hoe komt het dat u bij het zien van onderstaande foto (waarschijnlijk) een optische illusie ervaart?

- Lees hoofdstuk 6 'Het gezichtszintuig' uit het boek 'Uit de pas'.

Casus Josien

Josien (8 jaar) houdt van hoofdrekenen, maar de verhaaltjessommen in haar boek gaan haar niet goed af. Ze heeft moeite om de draad van het verhaal niet kwijt te raken en dit te vertalen in een som. Ook raakt ze steeds afgeleid door de plaatjes in haar rekenboek. Na een tijdje krijgt ze hoofdpijn en stopt ze met proberen.

- Beantwoord de volgende vragen:
  1. Wat voor soort probleem heeft Josien volgens u? Hoe zou dit thuis tot uiting komen?
  2. Welke informatie heeft u nog meer nodig om dit met zekerheid te kunnen zeggen of uit te sluiten? Hoe gaat u deze informatie verzamelen?
  3. Met wie zou u willen samenwerken in deze casus?

Resultaat

U weet hoe het visuele systeem werkt en kunt aan de hand daarvan visuele problemen analyseren en waar nodig samenwerkingspartners opzoeken.

Tijd

± 3 ½ uur

SI 3.4 Auditief systeem

Bedoeling

Sommige mensen werken het liefst met muziek op de achtergrond, terwijl het voor andere muisstil moet zijn om zich te kunnen concentreren. Veel mensen herkennen de irritatie die je voelt bij het geluid van een collega die een appel eet, zeker als het laat op de dag is en je moe bent. Ook het auditieve systeem heeft bij de ene persoon een hogere drempelwaarde dan bij de ander, en gecombineerd met de context waarin iemand moet functioneren kan dit problemen opleveren.

Activiteiten

- Lees hoofdstuk 7 'Het gehoorzintuig' uit het boek 'Uit de pas'.
- Zoek een kind met problemen in de auditieve informatieverwerking. Het maakt niet uit hoe oud het kind is en het mag behalve een cliëntje ook een eigen kind, familielid of iemand anders zijn.
- Vraag wat het probleem precies is en in welke context (omgeving) het probleem speelt. Observeer het kind in die omgeving en maak video-opnames. Vraag hiervoor toestemming aan de ouders.
- Beantwoord aan de hand van de observatie de volgende vragen:
  1. Wat lijkt het kind te storen?
  2. Wat lijkt het kind te helpen?
  3. Wat is de eigen compensatiestrategie van het kind? Is deze toereikend?
  4. In welk kwadrant van het model van Dunn zou u het kind plaatsen?
  5. Ga zo mogelijk met het kind in gesprek over wat het van zijn/ haar omgeving nodig heeft en maak een advies op maat.

Resultaat

U weet hoe het auditieve systeem werkt, en wat de invloed ervan is op ander zintuigen. U kunt op basis van een observatie in de context het gedrag van een kind analyseren en een advies op maat uitbrengen.

Tijd

± 4 ½ uur

Neem alle uitwerkingen mee naar bijeenkomst 3.

Bijeenkomst 3

Bedoeling Bijeenkomst 3

Vandaag ligt de nadruk op behandelstrategieën en de onderbouwing vanuit zowel de neurologie als de pedagogiek. Het visuele en auditieve systeem worden doorgenomen en u krijgt handvatten aangereikt om op een goede manier samenwerkingen met ouders en school aan te gaan.

Activiteiten

9.30 – 10.00 uur	Inloop met koffie en thee
10.00 – 10.30 uur	Evaluatie bijeenkomst 2 en inleiding bijeenkomst 3.
10.30 – 12.00 uur	Theoretisch kader over behandelen; link naar neurologie en de vroegmotorische ontwikkeling zoals in bijeenkomst 1 besproken. (SI 3.1)
12.00 – 12.30 uur	Uitleg over het visuele en auditieve systeem, ondersteund met filmmateriaal. https://www.youtube.com/watch?v=3sLxpYqygWA (werking van het oog) https://www.youtube.com/watch?v=1KBSyOoeTaY (werking van het oor)
12.30 – 13.00 uur	Lunch
13.00 – 13.45 uur	Plenair coachingsvragen aan kinderen op flap zetten. Pedagogische grondhouding bespreken en overtuigingen ter discussie stellen (3.2)
13.45 – 14.45 uur	In 2-tallen bespreken SI 3.3 en samen tot een behandelplan komen.
14.45 – 15.45 uur	In subgroepen filmpjes uit SI 3.4 beoordelen en tot gezamenlijk behandelplan komen.
15.45 – 16.00 uur	Evaluatie dag 3 en cursus.

Resultaat

U kunt van analyse tot een behandelplan komen, en dit onderbouwen aan de hand neurologische, motorische en pedagogische theorieën en modellen.

Tijd

6 uur

Vorbereidingsopdrachten bijeenkomst 4

SI 4.1 Vragen n.a.v. vorige cursusdagen

Bedoeling

Om zo goed mogelijk aan te sluiten op iedere cursist, is er tijdens bijeenkomst 4 ruimte ingepland voor vragen die niet eerder aan bod zijn gekomen.

Activiteiten

- Ga na wat u heeft geleerd van de cursus en wat u al in praktijk heeft gebracht.
- Noteer wat u heeft gemist, of waar u nog vragen over heeft. Mail dit voorafgaand aan bijeenkomst 4 naar de trainer: m.regeling@pronaos.eu

Resultaat

U kunt benoemen wat u heeft geleerd van de cursus en waar u nog vragen over heeft. Tijdens bijeenkomst 4 is tijd ingepland om vragen te beantwoorden of om lastig bevonden onderdelen nogmaals te behandelen.

Tijd

± ½ uur

SI 4.2 Orale systeem en samenwerking

Bedoeling

Met het orale systeem doen bewegingstherapeuten over het algemeen niet zoveel, logopedisten des te meer. Toch is het ook voor oefentherapeuten, ergotherapeuten en fysiotherapeuten belangrijk hier wat van te weten omdat de mondmotoriek onlosmakelijk is verbonden met de algemene motoriek. Zij hebben een signalerende functie en misschien ook wel een adviserende.

Activiteiten

- Lees de bijlage over mondmotoriek uit het boek 'Eet-en drinkproblemen bij jonge kinderen' en de pagina op de volgende website: <http://www.sensomotorische-integratie.nl/specifieke-problemen/voorwerpen-in-mond-stoppen.html>
- Geef antwoord op de volgende vragen:
  - Noteer de 5 meest voorkomende problemen uit uw praktijk op het gebied van het orale systeem.
  - Beschrijf kort uw visie op de rol van SI binnen het behandelen van mondmotorische problemen.
  - Noteer bij welke problemen uw samenwerking met een logopedist/ bewegingstherapeut zou zoeken en op welke manier u zou willen samenwerken.
- Leg contact met een logopedist/ bewegingstherapeut bij u in de buurt en vraag of u een dagdeel kunt meelopen. Observeer en vraag zoveel mogelijk, maar zorg dat onderstaande punten in ieder geval aan bod komen:
  - Vraag bij welke problemen er volgens uw collega er zowel een motorische, sensorische als logopedische oorzaak is.
  - Vraag naar de visie van uw collega op het gebruik van principes uit de SI binnen haar behandeling.
  - Inventariseer of uw collega open staat voor samenwerking en neem zo mogelijk de eerste stappen daartoe.

Resultaat

U kent de werking van het orale systeem en weet hoe de algemene motoriek, mondmotoriek en sensoriek op elkaar inwerken. U kent de kwaliteiten van de logopedist bij u in de buurt en hebt geïnventariseerd of en hoe u zou kunnen samenwerken.

Tijd

± 6 uur

SI 4.3 Toetsing

Bedoeling

Om aan te tonen dat u competent bent laat u aan de hand van een casus zien dat u beschikt over de vaardigheden om kinderen met problemen in de sensorische informatieverwerking adequaat te onderzoeken en behandelen/ begeleiden.

Activiteiten

- Zoek een kind met problemen in de sensorische informatieverwerking. Het maakt niet uit hoe oud het kind is en het mag behalve een cliëntje ook een eigen kind, familielid of iemand anders zijn.
- Vraag wat het probleem precies is en in welke context (omgeving) het probleem speelt.
Observeer het kind in die omgeving en maak video-opnames. Vraag hiervoor toestemming aan de ouders.
- Neem een (hetero-) anamnese af, analyseer de film en doet zo nodig aanvullend (motorisch) onderzoek.
- Schrijf een onderzoeksverslag volgens het Beoordelingsformulier Verslaglegging. Mail dit minimaal 1 week voorafgaand aan dag 4 naar m.regeling@pronaos.eu.

Resultaat

U kunt een kind met sensomotorische problemen in de context analyseren, uw hypothesen toetsen en een behandelplan opstellen waarbij u rekening houdt met de context en een coachende rol ten opzichte van de omgeving aanneemt.

Tijd

Presentatie 10 min. per cursist waarvan 3 min. film.
Vorbereiding: ± 6 uur

Bijeenkomst 4

Bedoeling Bijeenkomst 4

Vandaag staat in het teken van het delen van ervaringen m.b.t. tot het meelopen met een collega en het bespreken van de toetsing. Daarbij staat het leren van elkaar voorop.

Activiteiten

9.30 – 10.00 uur	<i>Inloop met koffie en thee</i>
10.00 – 10.30 uur	Evaluatie bijeenkomst 3 en inleiding bijeenkomst 4.
10.30 – 11.00 uur	Ruimte voor vragen (SI 4.1)
11.00 – 12.30 uur	In subgroepen ervaringen bespreken m.b.t. meelopen collega Plenair overeenkomsten en verschillen bespreken en komen tot handvatten om samenwerking daadwerkelijk vorm te geven (SI 4.2)
12.30 – 13.00 uur	Lunch
13.00 – 15.45 uur	Toetsing door presenteren casus, ondersteund met filmmateriaal (SI 4.3)
15.45 – 16.00 uur	Afsluiting dag 4 en cursus. Evaluatie Uitreiking certificaten

Resultaat

U kunt een kind met sensomotorische problemen in de context analyseren, uw hypothesen toetsen en een behandelplan opstellen waarbij u rekening houdt met de context en een coachende rol ten opzichte van de omgeving aanneemt.

U weet wat de sterke punten van uw collega logopedist/ bewegingstherapeut zijn en hoe u een samenwerking kunt vormgeven.

Tijd

6 uur

Bijlage 1: Beoordelingsformulier Verslaglegging

Cursist:

Beoordelaar:

Datum:

Totaalindruk:

Criteria	Aanwezig Ja/ nee	Feedback
ANAMNESE		
Hulpvraag is duidelijk omschreven, op activiteiten- of participatieniveau		
Analyse van problematiek: <ul style="list-style-type: none"> - Is volledig (aard, ernst, beloop etc.) - Is in maat/ getal weergegeven - de invloed van sensoriek en motoriek komt naar voren 		
De context waarin het probleem speelt is beschreven		
Persoonlijke factoren/ gedragskenmerken zijn weergegeven		
(Medische) achtergrond informatie is weergegeven		
ONDERZOEK		
<ul style="list-style-type: none"> - onderzoeksgegevens zijn objectief weergegeven. - de keuzes volgen logisch uit de anamnese - toetst werkelijk de (impliciet) gestelde 		

hypotheses		
THERAPEUTISCHE DIAGNOSE		
Bevat hulpvraag		
Bevat verwijfsdiagnose		
Bevat relaties tussen bevindingen uit het onderzoek en het ervaren probleem.		
Bevat een prognose <ul style="list-style-type: none"> - in uitkomst - in tijd/ aantal beh. 		
BEHANDELDOEL (EN)		
Doelen sluiten aan op de hulpvraag		
Doelen zijn <ul style="list-style-type: none"> - specifiek - meetbaar - realistisch - tijdsgebonden 		
BEHANDELPLAN		
Sluit aan op de hulpvraag		
Bevat evaluatiemomenten		
Bevat indien van toepassing afspraken met patiënt en derden.		
Geeft duidelijke handvatten voor de inrichting van de behandelingen.		